

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Lorenzo Zabala Suinaga

*Eibar,
Gipuzkoa
(1927-2020)*

Aurkibidea

Biografia

Lorenzo Zabala Suinaga Eibarren jaio zen 1927ko irailean. Jardiñeta kalean bizi izan zen ezkondu arte. 17 urterekin bi motor sortu zituen. Hori izan zen Motobic-en hastapena. Miren Lorea Lasa emaztearekin elkarrizketatu genuen.

Zintak

EIB-676

- **Proiektua:** Eibarko ondare industrial
- **Elkarrizketatzailea(k):** Garmendia, Mirari
- **Data:** 2018-11-16
- **Iraupena:** 28 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

EIB-677

- **Proiektua:** Eibarko ondare industrial
- **Elkarrizketatzailea(k):** Altzibar, Maider
- **Data:** 2018-11-16
- **Iraupena:** 65 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Altzibar, Maider

EIB-679

- **Proiektua:** Eibarko ondare industrial
- **Elkarrizketatzailea(k):** Gaston Balerdi, Izaskun
- **Data:** 2019-01-11
- **Iraupena:** 68 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Gaston Balerdi, Izaskun

Pasarteak

1. Ibarkurutze eta Jardiñeta kalekoak

- **Erref:** EIB-677/003
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:01:11. **Bukatu:** 00:01:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Lorea Ibarkurutze kalean bizi zen eta Lorenzo Jardiñeta kalean. Ibarkurutze eta Jardiñeta kalea nahiz eta oso gertu egon, umetan ez ziren elkarrekin jolasean ibiltzen. Bakoitzak bere kaleko kuadrilla zeukan.

2. Kalean Miren Lorea eta eskolan Maria Flor

- **Erref:** EIB-677/005
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:02:38. **Bukatu:** 00:04:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

Lorenzo eta Lorea umeak zirenean, eskolan erderaz hitz egin behar zuten, euskaraz egitea debekatuta zegoelako. Loreak, esaterako, bere izena aldatu behar izaten zuen; Miren Lorea idatzi beharrean, Maria Flor. Kalean lagunekin ibiltzen zirenean, neskek erdarara jotzen zuten eta mutilek euskarara.

3. Arrateko Ama Birjinari kandelak jarri

- **Erref:** EIB-677/011
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:14:48. **Bukatu:** 00:16:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Lorenzok 17-18 urterekin sortu zuen lehenengo motorra. Lorearekin batera motorrean joaten ziren Deba eta Ondarroako inguruetara eta beti azkarrago joateko eskatzen zion. Lorearen amak etxean Arrateko Ama Birjinari kandelak jartzen zizkion, istripurik ez izateko.

4. 200 kantutik gorako kantu-sorta

- **Erref:** EIB-677/020
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:31:00. **Bukatu:** 00:34:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak

Laburpena:

Lorenzok Loreak kantatzen dituen kantak eskuz idatzirik ditu, 200 bat kantu gutxi gora behera. Bere osaba Pakok Eibarri buruzko kanta bat erakutsi zion eta hori abesten du.

5. Gerra ostean goserik ez

- **Erref:** EIB-677/026
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:51:28. **Bukatu:** 00:54:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra ostean gosea zegoen baina Lorearen etxean zapata-denda zutenez, ez zuten goserik pasa. Lorenzoren kasuan, amak baserria zuen eta bertatik ekartzen zuten jatekoa.

6. Eibarko lehenengo bonbardaketan igerilekuan

- **Erref:** EIB-677/027
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:54:06. **Bukatu:** 00:56:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Uretako kirolak

Laburpena:

Eibarko lehenengo bonbardaketan Lorenzo Elgetan zegoen eta Lorea Eibarko igerilekuan. Bere ama korrika joan zitzaion bila eta Ibarkurutzeko babeslekura joan ziren.

7. Frankoren aldeko kantan eta keinuak egin beharra

- **Erref:** EIB-677/030
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:57:30. **Bukatu:** 00:59:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

Loreak eskolan abesten zituzten Frankoren aldeko kantan eta banderaren agurrak gogoratzen ditu. Lorenzok Eskola Armeriako hirugarren kurtsora arte egin behar izan zituen Frankoren aldeko keinuak. Eibarren ez ziren liskar eta mendeku asko egon.

8. "Zenbat ziran, hamar ziran, zenbat ziran, ikusi" kanta

- **Erref:** EIB-677/033
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 01:00:49. **Bukatu:** 01:02:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak

Laburpena:

Euskarazko kanta asko dakizki Loreak. Bere birramonak erakutsitako kanta bat abesten du eta baita batzokian ikasitako bat.

9. Ardantza kalean jaioa

- **Erref:** EIB-679/002
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:00:29. **Bukatu:** 00:01:35

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Jardinetak kaleko 6. zenbakian jaio zen. 6 solairu zituen egurrezko etxea zela dauka gogoan. Alde batetik begiratuta, 2. solairua zen beraiena; bestetik begiratuta ordea, etxabea.

10. Jardinetako eskolan euskaraz ikasia

- **Erref:** EIB-679/004
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:02:31. **Bukatu:** 00:03:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Jardinetako eskolara joan zen umetan. Gerra aurretik, eskolak euskaraz izaten zituztela dauka gogoan. Debekatuta egon zen gero. Gerra hasi zenera bitartean egon zen eskola hartan.

11. Gerra denboran kaleak jolas-leku

- **Erref:** EIB-679/006
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:04:25. **Bukatu:** 00:05:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerrak iraun zuen bitartean ez zuten eskolarik izan. Dena apurtuta zegoela gogoratzen du baina, umeak zirenez, gertatzen zenarekin jabetu gabe, eraitsitako etheen artean jolasean ibiltzen zirela kontatzen du.

12. Armeria eskolako irakasle

- **Erref:** EIB-679/008
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:07:52. **Bukatu:** 00:09:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Armeria eskolako ikasketak amaituta, irakasle lanetan geratu zen bertan. Bi urte igaro zirenean, Burgosera bidali zuten tailerreko eskolak ematera. Beste urte bete egin zuen Burgosen irakasle bezala.</p>

13. Piezaz pieza, lehen bi motorrak nola sortu zituen

- **Erref:** EIB-679/010

- **Iraupena:** 0:03:38. **Hasi:** 00:10:34. **Bukatu:** 00:14:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

Hemezortzi urterekin itzuli zen Burgostik. Motorra egiteko ideia nondik jaio zen kontatzen du. Bi moto egin zituen, hasieratik amaierara, piezaz pieza. Beretzako bat, Jose Ormaetxea lagunarentzat bestea. Istripu bat izan zuen lagun batek bere motorrarekin. Horrela galdu zen Eibarren egon zen lehen motorra.

14. Piezak lortzeko zailtasuna

- **Erref:** EIB-679/012
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:15:15. **Bukatu:** 00:17:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

Pieza eta materialak lortzeko zailtasunak izaten zituela kontatzen du. Hala ere, Eibarko lantegi askoren laguntasuna izan zuen. Motorra martxan jartzea lortu zuenean, ateratzen zuen zarata zela eta, bizilagunen protestak etorri ziren.

15. Motobic lantegiaren hastapena eta kokapena

- **Erref:** EIB-679/016
- **Iraupena:** 0:04:20. **Hasi:** 00:22:08. **Bukatu:** 00:26:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Lehenengo lantegia Aranen (Eibar) egon zen. "Moto-bicicleta"-tik datorkio Motobic izena. Han ekoiztu ziren lehen motorrak. Haiei buruzko azalpenak ematen ditu. Leku faltak eragin zuen tailer hura Txontara lekualdatzea eta handik, 60. hamarkadan, Abadiñora egin zen behin betiko leku aldaketa. Eibarko tailerrean 50-60 langile egon izan ziren.

16. Motobic lantegiaren ekoizpena

- **Erref:** EIB-679/017
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:26:28. **Bukatu:** 00:28:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

1.000 motor inguru ekoizten ziren urtean. Karelez kanpoko motorrak ere ekoizten ziren Lorenzoren lantegian. Motor berriei errodamen nola egiten zitzaion kontatzen du.

17. Motor-modelo guztiak diseinatu zituen

- **Erref:** EIB-679/019
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:29:57. **Bukatu:** 00:32:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

Motor-modelo desberdin asko egon ziren eta guztiak Lorenzok berak diseinatutakoak dira. "Motor Ilo" modeloaren nondik norakoak kontatzen ditu.

18. Lantokiaren funtzionamendua eta langileak

- **Erref:** EIB-679/021
- **Iraupena:** 0:04:05. **Hasi:** 00:33:00. **Bukatu:** 00:37:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Boom industrialak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Nahiz eta Eibarren egon ziren bitartean ez zen emakumezkorik egon, Abadiñoko lantegian jardun zuten gutxi batzuk lanean. Kanpotik etorritako langile ugari ere egon zen. Lantokian bertan arduratzen ziren berrien prestakuntzaz non ikasi ez baitzegoen.

19. Erabilpen anitzetarako motorrak ekoitzi zituzten

- **Erref:** EIB-679/025
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:40:33. **Bukatu:** 00:42:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Nekazaritzarako lanabes desberdinetarako motorrak ere ekoitzi zituzten. Dieselak zirela azpimarratzen du. Erabilpen anitzetarako motorrak egin zituzten Abadiñora lekualdatu zirenean batez ere.

20. Eroritako hegazkin baten piezak aprobetxatu zituenekoa

- **Erref:** EIB-679/027
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:44:10. **Bukatu:** 00:45:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kontrabandoa
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Eibarren eroritako hegazkin baten piezak jaso eta motorrak ekoizteko aprobetxatu zituela kontatzen du. Lantegiaren hastapenetan, material eta erreminta falta oso nabaria zen.

21. Betebeharrei erantzuteko sortu zen Precicontrol lantegia

- **Erref:** EIB-679/030
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:48:42. **Bukatu:** 00:51:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Motorren ekoizpenerako doitasun-erreminta gabeziak eragin zuen "Precicontrol" enpresaren sorrera. Kalitate-kontrolerako piezak eta makinak egiten zituzten han. Garai hartan, oso ohikoa omen zen Eibarren norberak bere lantegi edo tailerra abiaraztea.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-07-19

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com